

EDEBİYAT TARİHİ

EDEBİYAT TARİHİ VE DİĞER BÖLÜMLER

Edebiyat tarihi ve ilk edebiyatçılar bu belgede
bulunmaktadır

acikogretim.biz

EDEBİYAT TARİHİ

Edebiyat tarihi, bir ulusun çağlar boyunca meydana getirdiği ebebî eserleri inceleyerek, düşünceler ve duyguda izlediği

yolu, geçirdiği evreleri bize tanıtır. Bu bakımdan uygarlık tarihinin önemli bir koludur.

Edebiyat tarihinin dayanağı, edebi eserlerle yaratıcı kişilerdir. Edebi eserler, bütün düşünce ve satan ürünleri gibi,

toplumun hayatıyla ilgili olduğu ve ulusal kültürün izlerini taşıdığı için, hem sanat eseri, hem de yazıldıkları zamanı

canlandıran birer belge olarak ele alınır. Yaratıcılarda, yaşadıkları çağın koşulları ve yetiştikleri çevrenin özellikleri

göz önünde tutularak incelenir. Böylece, o ulusun devirden devire uğradığı değişme ve gelişmeler izlenerek manevi varlığı

belirtilmiş olur.

“Manevi Varlık” deyimini bütün genişliği ile almak gerekir. Edebiyat tarihi bir kültür tarihi olmamakla birlikte, din,

felsefe, ahlak, sanat tarihlerinin konularını da kucaklayacak genişliktedir. Bunlar belirli ölçüde edebiyat tarihinde yer

alır.

Bundan başka, din, felsefe, ahlak tarihlerinin değiştiği eserlerin çoğu, biçim ve deyiş bakımından zamanına göre birer

edebi eserdir. Edebiyat tarihçisini hem düşünce, hem de sanat yönünden ilgilendirir.

Bugün gittikçe zenginleşen kültür dünyasında edebiyatın ufku genişlemiş, Edebiyat tarihi de ağır görevler yüklenmiştir.

Çağdaş edebiyat tarihçisi, şairleri “unutulmaktan kurtarmak” ya da eski zevkleri hikâye etmek için eserini yazmıyor. Sadece

bilgi vermeyi de yeterli bulmuyor; incelemek, araştırmak, terimlere inmek, insanlığın gidişini, tarihini, yazdığı ulusun

dünya anlayışını kavrayıcı bir genişlikte yansıtmak istiyor. Edebiyat tarihi bunu başarabildiği oranda görevini yapmış

sayılır.

Edebi eser deyince uyandırdığı estetik duygularla, okuyanları hoşlandıran, ruha ve zekaya seslenen sanat eseri anlaşılır.

Gerçekte, öğretim amacıyla yazılmamış olması ve sanat kaygısını taşıması, ebedi eserin başlıca niteliğidir. Bununla

birlikte, ebedi eser deyimi, Edebiyat tarihi çerçevesi içinde daha geniş anlamda kabul etmek gerekir. Bir divan, bir hamse,

bir münşeat mecmuası gibi, bir tezkire, bir tarih, hatta bir tasavvuf ve bir kimya kitabı da, edebiyat tarihçisinin çalışma

kadrosu içine girer. Çünkü bunların bir bölümü sanat kaygısıyla kaleme alınmıştır; yazıldıkları zamanın düşüncelerini ve

duygularını olduğu gibi yansıtır. Öğretim amacıyla yazılmış olanlar da, belirli konular üzerinde çağının inancını ve

anlayışını belirtir. Ayrıca dil, deyiş ve terim özelliklerini de taşır. Bu bakımdan bütün düşünce ürünlerini bu kadroya

almak doğru olur.

Edebi eserler bizi ister istemez yazarlarını tanıtmaya, bunun içinde araştırmalar yapmaya götürecektir. Edebiyat tarihi

çalışmalarının ağırlık merkezi de bu araştırmalardır. Hiçbir yazarı, yalnız eserlerini okumakla anlayamayız. Her yazar

kendi çağının adamıdır. Doğup büyüdüğü ailenin, yetiştiği çevrenin, ilişki kurduğu kimselerin, onun kişiliği üzerinde büyük

etkisi vardır. Ayrıca, yazarın fizik yapısını, karakterini öğrenimini, mesleğini, ideolojisini, yaşayışını da göz önünde

bulundurmak gerekir. Bunun içindir ki yazarları, kişiliklerini meydana getiren bu etkenleri araştırarak, eserlerini

sırasıyla inceleyip onları hangi koşullar ve ne gibi duygular içinde yazdığını anlamaya çalışarak, geçirdiği ruh

bunalımlarıyla düşünce ve sanat eğilimlerini izleyerek tanımak ve öylece tanıtmak gerekir.

Edebiyat Tarihinin Yardımcıları :

Bilimler, konularının yakınlığı oranında birbirini tamamlar. Bilimler arasındaki bu sıkı ilişki, günden güne artmaktadır.

Her bilim, konusu ve sınırları genişledikçe, o zamana dek muhtaç olmadığı bilim kollarına başvurmakta, onların verilerinden

yararlanmaktadır.

Edebiyat tarihi çalışmalarında, türlü bilim ve bilgi dallarının yardımı vardır. Bunlardan kimisi temel hizmeti görür. Öyle

ki bu temel olmadıkça Edebiyat tarihinin çatısı kurulamaz. Tarih bunlardan biridir. Kimisi de Edebiyat tarihine belge

hazırlar: Biyografya, Bibliyografya gibi. Kimisi ise yol gösterir: Filoloji, Toplum Bilim, Ruhbilim ve Estetik gibi.

Yalnız sonuçlarından yararlanacağımız bilimler de vardır. Örneğin, Tıbbın Edebiyat tarihiyle ilgisi yok gibi görünür. Oysa

Tıp tarihinin elde ettiği gereçlerle vardığı sonuçlar, Edebiyat tarihçisinin çok işine yarar; onu ikinci plandaki işlerle

uğraşmak zahmetinden kurtarır.

Edebiyat Tarihinde Yöntem :

Edebiyat tarihi çalışmalarında izlenecek başlıca yöntem, belgelere dayanan ve objektif kalmayı gerektiren “tarihsel

eleştiri” dir. Bunun içindir ki, Edebiyat tarihçisi elinden geldiğince tarafsız kalmaya çalışacaktır. Zevk ve heyecan ürünü

olan sanat eserleri karşısında, Edebiyat tarihçisinin tarafsız kalabilmesi hayli güçtür.

Bununla birlikte o :

Yargılarını, birçok örnekleri karşılaştırarak elde edeceği kanıtlara göre verecek, kanıtlara dayanmayan yargılardan

kaçınacaktır.

Kendi zevkini ve düşüncelerini gerçek birer ölçü olarak kullanmayacaktır.

Daha önce verilmiş yargılara bağlanıp kalmayacak, ama bunları dikkatle okuyacak, kendi yargılarını başkalarının

yargılarıyla karşılaştırıp denetleyecektir.

İvedilikle varılmış yargılar insanı vakitsiz ve yersiz “sentez” e götüreceğinden, bundan kaçınacaktır.

Geçmişteki eserler için tarihsel zevkini kullanacak, yani eserleri yazdıkları devrin sanat ölçüsüyle yargılayacak kendi

devrinin değer ölçüsünü kullanmayacaktır.

Edebiyat tarihi çalışmalarında, uzun süren bir hazırlığa ihtiyaç vardır. Önce bir çalışma planı yapmak ve bibliyografya

“repertuar” ı, meydana getirmek gerekir. Bu “repertuar” Edebiyat tarihi çalışmalarında varılan durağı belirtecek, işe

nereden başlamak ve ne yapmak gerektiğini gösterecektir. Bu hazırlık şöyle sıralanabilir :

Türk edebiyatı tarihinin kaynağı olan eski tezkirelerle, biyografya ile ilgili türlü eserleri saptamak, bunları birer birer

tarayıp yazarları ve eserleri ayrı ayrı fişlemek.

Bibliyografya hizmetini görecek olan yerli kitaplıkların kataloglarıyla, yabancı kitaplıklardaki Doğu yazmaları

kataloglarını incelemek, bunlarda kayıtlı bulunan belli başlı eserleri tarayıp fişlere geçirmek.

Yabancı kitaplıklarda bulunan tek nüshaların mikrofilmlerini ya da tıpkıbasımlarını elde etmek.

Gözden geçirilecek eserleri tarih sırasına göre ayırmak.

Türk edebiyatı tarihinin başlıca sorunlarına ve tanınmış yazarlarla belli başlı eserlere değin bizdeki monografyaları ve

yabancı Türkologlar tarafından yapılan inceleme ve araştırmaları saptayıp elde etmek.

Türk edebiyatı tarihi adı altında meydana getirilmiş olan yerli ve yabancı eserlerle, Edebiyat tarihimizle ilgili yazıları

toplamak, böylece şimdiye dek bu konuda yazılmış eserlerin bir “envanter” ini meydana getirmek.

Türk kültürüne kaynak hizmeti gören Arapça ve Farsça önemli eserlerle, Türk yazarları tarafından Arapça ve Farsça yazılmış

olan eserleri saptamak.

Ancak bu hazırlıklar tamamlandıktan sonradır ki Edebiyat tarihine başlanabilir. Bu çalışmalar sonucuna meydana getirilecek

bir Türk edebiyatı tarihi, yine eksiksiz ve kusursuz olamayacaktır.

Kaynaklardan zamanımıza dek yüzyıllar boyunca süren Edebiyat tarihimizi belli devirlere ayırmak zorundayız. Bu ayırma,

elbet keyfe göre olamaz. Tarihsel büyük olayları esas olarak almaktan daha doğru bir yol görünmüyor.

Türk tarihinde esaslı iki dönüm noktası vardır. Bunlar, Türk tarihinin akışını değiştirmiş ve yine devirlerin başlangıcı

olmuştur. Bu dönüm noktalarından biri İslâm dininin kabulü, öteki de Batı'ya dönüş hareketidir. Birincisinde Türkler, yeni

dinin birleştirici erki içinde, Doğu uygarlığı dediğimiz İslâm uygarlığının kurulup gelişmesinde başlıca etken almışlardır.

İkincisinde ise, Batı uygarlığını siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik bir çok olayların baskısı altında benimsemeye

koyulmuşlar ve çok çetin güçlüklerle karşılaşmışlardır. İşte Türk Edebiyatı Tarihini bu dönüm noktalarına göre devirlere

ayırıyoruz.

İslâmlığın kabulüne dek Türk Edebiyatı,
İslâm uygarlığı etkisi altında gelişen Türk Edebiyatı,
Batı uygarlığı etkisi altında gelişen Türk Edebiyatı,
M. FUAD KÖPRÜLÜ VE TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Fuad Köprülü 'nün Hayatı :

Türkiye'nin xx. Yüzyılda sosyal ilimler sahasında yetiştirdiği en büyük ilim adamı olan Fuad Köprülü, 4 Aralık 1890 'da

İstanbul'da dünyaya geldi. Fuad Köprülü Tanzimat devri ileri gelenlerinden Divan-ı Hümâyûn Beylikçisi Köprülüzâde Ârif

Bey'in oğlu olan eski Bükreş sefirlerinden Ahmed Ziya Bey'in torunudur.

Köprülüzâde Fuad, Mercan İdadisi'ni bitirdikten sonra bir süre Mercan, Kabataş, Galatasaray ve İstanbul Liselerinde Türkçe

ve Edebiyat hocalıklarında bulunmuş, 1913 yılında ise Hâlid Ziya (Uşaklıgil)' dan boşalan İstanbul Dârülfünunu

(üniversitesi) Türk Edebiyatı Tarihi müderris (Profesör)'liğine getirildi. Bu güne kadar hiç kimseye nasip olmayan bir

şekilde 23 yaşında profesör oldu.

Müderris olduktan sonra, kendini tamamiyle ilmi çalışmalarına hasreden Köprülüzâde, Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl (1913)

adlı makalesiyle Türk Edebiyatı Tarihinin ilmi bir görüşle nasıl yazılabileceğinin esaslarını ortaya koymuş, 1926'da, 386

sayfalık kalın bir cilt halinde yayımlanan Türk Edebiyatı Tarihi, Köprülüzâde'yi gerek içte gerek dışta Türkoloji sahasının

en büyük otoritesi haline getirmiştir. 76 yıllık ömrünün hemen 60 seneye yakın bir zamanının devamlı olarak yazmakla

geçiren F. Köprülü, arkasında 1500'ün üzerinde kitap ve makale bırakmış.

Türk Edebiyatı Tarihi :

Profesör Fuad Köprülü'nün bundan 54 yıl önce yayımlanmış ve uzun senelerden beri mevcudu tükenmiş olan Türk Edebiyatı

Tarihi (İstanbul 1926), sâhasında yeni bir çağır açmış, temel eserlerden biridir.

Köprülü, daha 1913' de neşrettiği Türk Edebiyatı Tarihinde Usûl (Bilgi mecmuası, I, İstanbul 1913, s. 3-52) adlı uzun

makalesiyle Türk Edebiyatı Tarihinin nasıl incelenmesi gerektiğini uzun uzadıya izah etmiş. O, bu işin ancak Avrupa ilim ve

metotlarının, bizim bünyemize uygun bir şekilde tatbikiyle tahakkuk ettirilebileceğini kesin ve cerh edilemez bir şekilde

ortaya koymuştur. Köprülü kendi koyduğu usûle göre, Edebiyat Tarihimizi tedkike girişerek, daha 1920-21 'de iki fasikül

halinde Türk Edebiyatı Tarihi'ni neşre başlamıştır. Nihayet 1926'da bu eser 386 sayfalık büyük bir cilt halinde ilim

âleminin gözleri önüne serilmiştir.

Eser 13 bölümden meydana gelmektedir.

Birinci Bölümde;

İslâmiyetten önceki Türk Tarihine umumi bir bakış

İslâmiyetten önce Türk Medeniyeti

İkinci Bölümde;

İslâmiyetten önceki Türk Lehçe ve Alfabeti

Üçüncü Bölümde;

Millî Türk Destanı

Dördüncü Bölümde;

İlk şiirler ve Şairler

Beşinci Bölümde;

İslâm Medeniyeti ve Türkler

Altıncı Bölümde;

İslâmi Edebiyata umumî bir bakış

Yedinci Bölümde;

İslâmi Edebiyatta Tasavvuf Tesirleri

Sekizinci Bölümde;

İslâmi Edebiyatta vezin ve şekil

Dokuzuncu Bölümde;

İslâmi Türk Edebiyatının Başlangıcı

Karahanlılar devrinde Türk Edebiyatı

Onuncu Bölümde;

Selçuklular devrinde Türk Edebiyatı
Onbirinci Bölümde;

Moğollar devrinde Türk Edebiyatı
Onikinci Bölümde;

XIII. Yüzyılda Anadolu'da Türk Edebiyatı
Onüçüncü Bölümde;

XIV. Asırda Çağatay Edebiyatı'nın inkişâfı ele alınmıştır.
AGÂH SIRRI LEVEND VE TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Agâh Sırrı Levend 'in Hayatı :

26 Ocak 1894'te Rodos'ta doğmuştur. İlk öğrenimini Edirne' de yapmış; ilkokulu 1903' te, Mülkiye Rüştiyesi'ni 1906 'da,

Askeri Rüştiye'yi 1909 'da bitirmiştir. Orta öğretimini ise 1913' te Konya İdadisi'nde tamamlamıştır.

1913 yılında idadi'yi bitiren Agâh Sırrı Levend, o yıl ilk kez açılan bakalorya'yı kazanarak İstanbul Darülfünun'un

Edebiyat Şubesine girer. Bunun yanısıra Üsküdar'da özel bir okulda da öğretmenlik yapmaya başlar.

Levend'in yaşamında okullukluk ve öğretmenlik gibi dergicilik de önemli bir yer tutar. 1927-1940 yılları arasında çeşitli

dergiler çıkarır. 1940' tan 1946'ya kadar Aydın milletvekili olarak görev yaptı.

1949 'dan başlayarak Levend, çok verimli bir döneme girmiş; bu yıl TDK Yayınları arasında, Türk Dilinde Gelişme ve

Sadeleşme Safhaları adlı yapıtını kitap olarak ortaya koymuştur. Ayrıca Mantıku't-tayr (1955), Gazâvât-nameler ve

Nlihaloğlu Ali Bey'in Gazavat-namesi (1956), Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehr-ergizlerde İstanbul (1958) , Arap, Fars

ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi (1959), Tarih Boyunca Türk Dili (1961), Ümmet Çağı Türk Edebiyatı (1962)

adlı yapıtlarıyla ulusal kitaplığımızı zenginleştirmiştir.

Hüseyin Rahmi (1964), Ahmet Rasim (1965), Ali Şir Nevai (4 cilt, 1965-1968), Şemsettin Sâmî (1969), Türk Dilinde Gelişme ve

Sadeleşme Evreleri (3. Baskı, 1972) dil Üstüne (1973) gibi eserlerde yazarın yapıtları arasındadır.

Son yapıtı, Türk Tarih Kurumunca 1973' te bastırılan Türk Edebiyatı Tarihi'dir. 664 sayfalık bu yapıt, altı cilt olur

tasarladığı Türk Edebiyatı Tarihi'nin “Giriş” bölümü olan birinci cildir.

Agâh Sırrı Levend, 1973-1978 yılları arasını hasta olarak geçirdi. 28 Ekim 1978 yılında vefat etti.

Türk Edebiyatı Tarihi :

Agâh Sırrı Levend 6 cilt olarak tasarladığı “Türk Edebiyatı Tarihi” adlı eserinin ancak bir cildini çıkarabilmiştir. Bu

eser Türk Edebiyatı Tarihine giriş niteliğindedir.

Bu giriş cildinin amacı, Türk Edebiyatı Tarihi'nin öteki ciltlerini okuyacak olanlara gerekli önbilgileri sunmaktır. Yazar,

edebiyatımız üzerinde çalışmayı meslek edinen gençlerin genellikle edebiyat meraklılarının, geçmişin kalıntıları olan eski

eserlerimizi tanımada ki bilgileri, nerede ve hangi kitaplığın hangi numarasında kayıtlı olduğunu zahmetsizce

öğrenebilmeleri için bu cildi hazırlamıştır.

Amaç bu olunca, giriş cildinin plânını ve bölümlerin ölçüsü de buna göre hazırlanmış. Mesela, yazar, bu ciltteki “Arap ve

Fars Edebiyatları” bölümünün, Türk Edebiyatı üzerindeki etkileri dolayısıyla özet olarak hazırlamış, Çünkü bu etkileri II.

Ciltteki “İslâmi Edebiyat” bölümünde genişçe göstermeyi planlamış. Yazarın amacı bir Arap ya da bir Fars Edebiyatı yazmak

olmadığı için, ancak belli başlı kişileri ve çok tanınmış eserleri almakla yetinmiş.

Okurlar, bu ciltte Türk Edebiyatı Tarihi'ne başlamadan önce gereken bilgileri bulacaklardır.
Bu eser bir nevi katalog

niteliğindedir.

Eser dört bölümden meydana gelmektedir.

Birinci Bölümde;

Edebiyat Tarihimizin başlıca sorunları
İkinci Bölümde;

Edebiyat Tarihçisi Gözüyle Edebi Eserlerimiz
Üçüncü Bölümde;

Arap ve Fars Edebiyatları
Arap Edebiyatına Toplu Bir Bakış
Fars Edebiyatına Toplu Bir Bakış
Dördüncü Bölümde;

- Edebiyat Tarihimizin Başlıca Kaynakları

Ümmet Çağı Edebiyatının Kaynakları
Şakaiku'n Nu'maniyye, Çevirileri Ve Zeyilleri
Mevki Sahiplerine Göre Hazırlanmış Eserler
Osmanlı Tarihçileri Ve Tarihleri
Osmanlı Tarihlerindeki Biyografyalar
Hattatlar Ve Musiki Üstatları
Enderun da Yetişenler
İllerde Yetişenlerle İlgili Eser
Türlü Biyografyalar
Vefayatlar Ve Benzerleri
Ansiklopediler Ve Ansiklopedi Niteliğindeki Eserler
Edebiyat Tarihleri

Türk Dili Ve Edebiyatıyla İlgili Toplu Eserler yer almaktadır.

MUSTAFA NİHAT ÖZÖN VE SON ASIR TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Mustafa Nihat Özön 'ün Hayatı :

1986'da İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğreniminden sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. Öğretmenlik

mesleğine atıldı. Ankara Atatürk Lisesi'nde, İstanbul Kız Öğretmen Okulu'nda edebiyat öğretmenlikleri yaptı. 1933 yılında

Gazi Eğitim Enstitüsü'ne nakletti. Emekli olduğu 1961 yılına kadar burada öğretmenlik yaptı. Yazdığı eserlerden bir kaç

şunlardır: Metinlerle Muâsır Türk edebiyatı (1930), Türkçe'de Roman (1936), Namık Kemal ve İbret Gazetesi (1938), Son Asır

Türk edebiyatı Tarihi (1941), Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü (1954), Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi (1967).

Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi :

Son asır Türk Edebiyatı Tarihi, yazarın ifadesiyle “bir asırlık zaman içinde fikir hayatımızdaki değişiklikleri tarih

sırasına göre örnekleriyle göstermek isteğinden doğan bir eserdir.”

Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi esas tutularak ve 1930'dan 1940'a kadar elde edilen

tecrübelere göre lüzumlu görülen değişiklikler ve ilaveler yapılarak yazılmıştır. Aradan geçen on yıl içinde edebi

metinlerden bir haylisi yeniden basılmış olduğundan ve bir takım monografilerle antolojiler aynı maksadı hâsıl

edebileceğinden kitabın örnek metinlerinden bir kısmı azaltılmıştır. Bibliyografi kısmı son yıllara kadar işlenmiş

bulunmaktadır. Bunlar, yalnız kitap ismi sıralamak ve bilhassa bu isimleri ezberletmek için değil, herhangi bir muharririn

yazdığı bir eserin fikri ve bedî mahiyetini, bir devrin fikri hüviyet ve temayülünü, bir edebi nev'in tekamülünü bir tablo

mahiyetinde göstermek düşüncesiyle ilave olunmuştur.

Eser 10 kısımdan meydana gelmektedir. Her kısmın başında, bahsedilen edebi nev'in zamanımıza kadar olan seyri ana

hatlarıyla gösterilmiş ve ondan sonra tafsilata ve şahsiyetlere geçilmiştir.

Birinci Kısımda; Nazım

İlk nazım yenilikleri

Bu devrin diğer şairleri

Edebiyatı Cedide

Millî edebiyat mücadelesi ve bugünkü nazım

İkinci Kısımda; Tiyatro

Türkçede tiyatro ve tiyatro eserleri

Tiyatroda ikinci devir

1908 ‘den sonra ve bugünkü tiyatro

Manzum tiyatro

Üçüncü Kısımda; Roman

İlk romanlar ve romancılar

Tercümeleler

Edebiyatı Cedide romanı

Edebiyatı Cedide zamanında başka romancılar

Bugünkü roman

Dördüncü Kısımda; Tarih

Vak’anûvisler

1908’ e kadar tarih

1908’ den sonra tarih

Tarih kurumu ve bugünkü tarih

Beşinci Kısımda; Coğrafya ve Seyahat

Coğrafya

Seyahat

Altıncı Kısımda; Edebiyat Tarihi ve Tenkit

Edebiyat Tarihi

Tenkit

Yedinci Kısımda; Mektup ve Hatırat

Sekizinci Kısımda; Felsefe

Dokuzuncu Kısımda; Hitabet ve Gazetecilik

Hitabet

Gazetecilik

Onuncu Kısımda; Dil Meselesi ele alınmış ve işlenmiştir.

AHMET HAMDİ TANPINAR VE 19. ASIR TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Ahmet Hamdi Tanpınar 'ın Hayatı :

Türk şairi ve yazarı olan Ahmet Hamdi Tanpınar, 1901 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini değişik yerlerde

yaptı. 1918 yılında Antalya Lisesi'nden mezun oldu. Yüksek öğrenimini yapmak için aynı yıl İstanbul'a gitti. İlk yıl

Veteriner Yüksek Okulu'na girdi ve ertesi yıl Edebiyat Fakültesi'nin Türk Edebiyatı Bölümüne devama başladı. Aynı zamanda

Yahya Kemal' in de öğrencisi oldu. Fakülteyi bitirince (1923) Erzurum, Konya ve Ankara Liselerinde edebiyat

öğretmenliklerinde bulundu. 1939 'da İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde kurulan Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsünün başına

getirildi. 1942 'de Maraş Milletvekilliğine seçildi. 1946 'da Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişliği'ne atandı. Bu görevlerde

iken 1962 yılında bir kalp krizi sonunda öldü ve Rumeli Hisarı mezarlığında Yahya Kemal' in yanına gömüldü.

Edebiyata şiirle giren Tanpınar'ın bu türdeki ilk denemesi 1920' de yayınlandı. Mütareke devrinde yetişmiş şairler arasında

yer alan Tanpınar sayıları fazla olmayan şiirleri arasından seçtiklerini küçük bir kitap halinde bastırdı. (Şiirler 1961)

Hikâye ve Romanlarında en ağır basan tema, karışık ve bulanık psikolojik durumları ile karşımıza çıkan şuur-altıdır.

Tanpınar'ın bu türdeki eserleri şunlardır: Huzur (roman, 1949), Yaz Yağmuru (hikâyeler, 1955), Saatleri Ayarlama Enstitüsü

(roman, 1961), Sahnenin Dışındakiler (roman, tefrika 1950, kitap 1973).

Tanpınar, doğrudan doğruya edebiyatla ilgili bu çalışmalarının yanında, Türk Edebiyatının Tanzimat'tan sonraki tarihi

üzerinde de çalışmış, bazı küçük monografilerinden (Tevfik Fikret, 1937; Yahya Kemal, 1962) başka, Ondokuzuncu Asır Türk

Edebiyatı Tarihi adlı ve Batılı Türk Edebiyatının Servet-i Fûnûn dönemine kadarki bölümünü ihtiva eden bir eseri de

yayınlanmıştır.

Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi :

Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi herşeyden evvel Türk insanında başlayan bir buhranın ve yeni ufuklar ve değerler

etrafında yavaş yavaş kurulan bir iç düzenin tarihidir.

Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi iki bölümden meydana gelmektedir. Ancak yazar, eserinin başında garplılaşma

hareketini genel bir şekilde değerlendirmiş, bu safhayı da üç aşamada ele almıştır.

İlk aşamada: Başlangıçtan 1789 'a kadar ki dönem

İkinci aşamada: 1989'dan – 1907'ye kadar ki dönem

Üçüncü aşamada: XIX. Asırda garplılaşma hareketi 1826'dan-1839'a kadar ki dönem

Daha sonra yazar, Birinci bölümde XIX. Yüzyılın ilk yarısında Türk edebiyatı'nı incelemiştir.

Divan şiiri

Halk şiiri

XIX. Asrın ilk yarısında nesir gibi konular bu bölümün içinde yer almaktadır.

Yazar ikinci bölümde;

İlk önce Tanzimat senelerini ele alıyor.

1839 'dan 1860' a kadar ki dönemde; Tanzimat Fermanı, İstanbul'da hayatın değişmesi, Devlet tesisleri ve fikir hayatı,

Gazete, Gazetecilik, Tiyatro ve diğer garp nev'ilerinin görünmesi.

1856-1876 yılları arasındaki dönemde ise; Tanzimat İdeolojileri, Medeniyet ve Medeniyetçilik Osmanlılık, İslâmcılık gibi

konular işleniyor.

Daha sonra yeniliğin üç büyük mimarı

Ahmet Cevdet Paşa

Münif Paşa

İbrahim Şinâsi Efendi ele alınmış.

Şinâsi'den sonra Yeni Osmanlılar Cemiyeti bölümünde; Abdülaziz Devri Türkiyesi, Mustafa Fazıl Paşa, Ali Sûavi, Rejim

Meselesi ve Hilafet Müessesesi konuları işlenmiş.

Bundan sonra Nev'ilerin gelişmesine geçilmiş ilkönce 1851-1855 yılları arası incelenmiş. Bu bölümde: Gazete ve Gazete

Okuyucuları, Şiir, Tiyatro, Hikâye ve Roman nev'ilerine değinilmiş daha sonra ise Ziya Paşa, Namık Kemal, Ahmet Mithat

Efendi, Rezaizâde Mahmut Ekrem Bey, Abdülhak Hamit ve Muallim Naci'nin hayatı ve eserleri ele alınmış. Bu şekilde eser

tamamlanmış.

VASFİ MAHİR KOCATÜRK VE TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Vasfi Mahir Kocatürk' ün Hayatı :

1907 yılında Günüşhane'de doğdu. Babası memleketinin yerlilerinden olup Birinci cihan harbinde ölen Arif Efendi'dir.

Çocukluğu Gümüşhane'de geçmiş daha sonra ailece İstanbul'a gelmişlerdir. İlk tahsilini İstanbul Koca Mustafa Paşa Numune

Mektebinde bitirmiş, 1921 yılında imtihanla Darüşşafaka'ya girerek orta ve lise tahsilini burada tamamlamıştır. Yüksek

öğrenimini Mülkiye Mektebinde yapmış, 1930 yılında mezuniyetini müteakip Millî Eğitim Bakanlığı'na intisâb etmiştir.

İlk memuriyet yıllarında Ankara, Edirne, Kastamonu, Malatya ve Eskişehir Liselerinde Edebiyat öğretmeni ve son iki lise de

müdür olarak vazife görmüştür. 1944 yılında İstanbul'a yerleşerek Haydarpaşa Lisesinde edebiyat öğretmenliği ve Darüşşafaka

Lisesi'nde müdürlük yapmıştır. 1948 yılında Maarif Müfettişliğine getirilmiş, bir sene sonra Ege Bölgesi Müfettişliği ile

İzmir'e tayin edilmiştir. 1950 yılında Gümüşhane'den milletvekili seçilmiş, 1954' ten sonra siyasi hayattan ayrılarak

Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ne Edebiyat öğretmeni olmuştur. Hemen bütün hayatı okuyup yazmakla geçmiş son senelerinde,

hazırlamakta olduğu Türk Edebiyatı Tarihi'ni tamamlama gayesiyle çalışmalarını hızlandırmış, fakat 1961 yılında keşif bir

çalışma yorgunluğu neticesi Ankara'da kalp krizi ile ölmüştür.

Vasfi Mahir Kocatürk, edebi hayatına şiir yazmakla başlamış ve ilk şiirleri, 1926 yılından itibaren devrin dergilerinde

yayımlanmaya başlamıştır. Daha sonra, 1928 yılında 7 arkadaşıyla birlikte Yedi Meşale adlı bir kitap çıkararak ilk

şiirlerinden bir kısmını da burada neşretmiştir. Bu devreyi Tunç Sesleri (1935), Geçmiş Geceler (1936), Bizim Türküler

(1937) ve Ergenekon (1941) adlı şiir kitapları takip etmiştir. Hece vezniyle yazıyor, çoğunlukla epik ve pastoral mevzuları

işliyordu.

Yazarın Türk Edebiyatı tetkiklerine dayanan en mühim eserleri şunlardır.

Türk Edebiyatı Tarihi
Tekke Şiiri Antolojisi
Saz Şiiri Antolojisi
Divan Şiiri Antolojisi
Türk Edebiyatı Antolojisi
Namık Kemal
Hikâye Defteri
Şiir Defteri
Türk Edebiyatı Tarihi :

Eserde, verilen bilginin mümkün olduğu kadar müspet maddelere dayanmasına itina edilmiş, fakat yanlış fikirleri çürütmek

için uzun tartışmalara lüzum görülmemiştir.

Edebiyatımızı başlangıçtan bugüne kadar bütün kolları, çıgırları ve akış yollarıyla toptan kavrayıp tertiplemek ve

mahsulleri bu teselsül içinde inceleyerek değerlerini belirtmek kitabın esas gayesi olmuştur.

Eser şu bölümlerden meydana gelmektedir. İlk önce Orta Asya'da Türk Edebiyatı, Müslümanlıktan Önce (VIII-X. Y.Y.) ve

Müslümanlıktan Sonra (XI-XII. Y.Y) olmak üzere iki bölümde ele alınmış, daha sonra Orta Asya ile Anadolu arasında Türk

Edebiyatı ve Anadolu da Türk Edebiyatı bölümleri işlenmiş.

Bundan sonra XIV. Yüzyıldan başlayarak XIX. Yüzyıla kadar ki Edebiyat ele alınmış ve her yüzyıldaki saz şairleri, Divan

şiiri, Manzum Dini Destanlar, Tekke Şiiri, Nesir ayrı ayrı incelenmiş. Bunu Tanzimattan sonra Türk Edebiyatı, Edebiyat-ı

Cedide, XX. Yüzyılda Türk Edebiyatı takip etmiş, Yazar son olarak da Modern Türk Edebiyatını incelemiştir.

NİHAD SÂMÎ BANARLI VE RESİMLİ TÜRK EDEBİYATI TARİHİ

Nihad Sâmî Banarlı'nın Hayatı :

1907 İstanbul Fatih'te doğdu. Trabzonlu Alemdarzâde ailesinden ve Osmanlı devri mutasarrıflarından İlyas Sâmî Bey'in

oğludur. Nihad Sâmî önce Somyarkın, daha sonra Banarlı soyadını aldı.

Nihad Sâmî, İstiklâl Lisesi'nden sonra İstanbul Dârülfünü'nu Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bölümü ile birlikte Yüksek Muallim

Mektebi'ni bitirdi (1930). Aynı yıl Edirne Erkek Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak tayin edildi. Sonra çeşitli okullarda

görev aldı. 1959 'dan 1962 'ye kadar İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde İslâmî Türk Edebiyatı dersini okuttu. 1969 'da

kendi isteğiyle emekli oldu.

Öğrencilik ve gençlik yıllarında şiirler ve hikâyeler kaleme alan Nihad Sâmî Banarlı, bu devrede özellikle okul

piyeslerinde başarılı oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde seçkin bir talebesi olduğu M. Fuad Köprülü'nün

tesiriyle öğretmenliğinin ilk yıllarından itibaren Edebiyat Tarihi araştırmalarına yöneldi.

Yazarın Türk Edebiyatıyla ilgili pek çok eseri vardır. Ayrıca, Kızıl Çağlayan (1933), Bir Yuvarın Şarkısı (1933), Faruk

Nafiz Hayatı, Seçme Şiirleri, Türkçe'nin Sırları, Liseler için ders kitapları ve Yahya Kemal'le ilgili eserleri de

mevcuttur.

Yazar, yeni ve çok hacimli bir şekil verdiği Resimli Türk Edebiyatı Tarihi adlı büyük eserinin telif ve baskısını

tamamlamaya çalışmakta iken 13 Ağustos 1974'te vefat etti. Mezarı Rumeli Hisarı'ndadır.

Resimli Türk Edebiyatı Tarihi :

Bu kitap, Türk Edebiyatı Tarihi'nin, Türk aydınlarınca bilinmesi gereken mâcerâsını; bütün çağları, vatanları, büyük

isimleri ve eserleriyle, bir bütün hâlinde hikâye etmek ihtiyacıyla yazılmıştır.

Yazara göre Edebiyat Tarihi, edebi eser ve hadiseleri tarihi, coğrafi, içtimâî, psikolojik ve estetik hâdiselerin

aydınlığında görüp gösterebildiği ölçüde Edebiyat Tarihidir. Onun için yazar, Türk Edebiyatı'nın sanat ve kültür

devirlerini; sanat ve kültür geleneklerini vücûda getiren tarihi, içtimâî, fikrî, bedî ve coğrafi hâdiselerle, bu

hâdiselerin doğurduğu sanat ve edebiyat hareketlerini mümkün olan her kaynağa başvurarak bir arada incelemeye çalışmıştır.

Resimli Türk Edebiyatı Tarihi'nde yazarının, yıllar yılı araştırmaları esnâsında görüp bulduklarından doğan, bir çok yeni

bilgiler vardır. Kitap, şimdiye kadar gölgede bırakılmış bazı lüzumlu bilgilere de ışık tutmuştur. Ayrıca, bu kitaba kadar

Edebiyat Tarihlerine alınmaya lüzum görülmemiş, fakat gerek yeni nesillerin, gerek Türk Edebiyatı'nı iyi tanımayan

yabancıların öğrenmelerinde fayda umulan bilgiler, bu kitaba dikkat ve ihtimamla konulmuştur.

Eser iki cilttir. Birinci ciltte şu konular yer almaktadır.

Destan Devri

Destanların doğuşu ve millî destanlar, Türk destanları, Türk destanlarında millî-bediî unsurlar, Destan devri edebiyatının

ilk şairleri ve başka şiirleri, ilk Türk şiirinde ses unsurları

Yazılı Edebiyat

Uygurlar devrinde yazılı edebiyat, İslâm medeniyeti çağlarında Türk edebiyatı, İslâm medeniyeti, islâmî ilimler, Tasavvuf

cereyanı, islâmî Türk Edebiyatı'nın klasikleri, İslâmî Türk yazısı, İslâmî Türk Edebiyatı'nda ses unsurları, Kafiye, nazım

şekilleri,

XIV. Asra kadar Türk Edebiyatı

Türk topluluğunda ve Türk tarihinde zümre edebiyatı, Devrin tarihi ve medeni hayatına toplu bir bakış, yüksek zümre

edebiyatının ilk yazıları ve ilk eserleri müslüman Türkler arasında ilk milliyetçilik hareketleri ve Türk dili için

çalışmalar, halk edebiyatı, İslâmî Türk destanları, Orta asya asırlarında Türk tasavvuf edebiyatı ve ilk Türk sofilere,

Anadolu'da Türk edebiyatı, Halk edebiyatı, Anadolu'da tasavvuf edebiyatı, Tasavvufi halk edebiyatı.

XIII. Asır,

Anadolu'da divan edebiyatı,

XIV. Asır,

Türk edebiyatı, Orta asya Türk edebiyatı, Azeri türkçesi edebiyatı, Anadolu'da Türk edebiyatı, Anadolu'da divan edebiyatı,

Halk edebiyatı,

XV. Asır,

Türk edebiyatı, Ortaasya Türk edebiyatı, Azeri türkçesi edebiyatı, Osmanlı türkçesi edebiyatı, Divan şairleri, Mesnevi

edebiyatı, Dini edebiyat cereyanı, Nesir, Tekke ve halk edebiyatı.

XVI. Asır,

Türk edebiyatı, Ortaasya türkçesi edebiyatı, Azeri Türkçesi edebiyatı, osmanlı Türkçesi edebiyatı, Asrın Divan Şairleri,

Nesir, Halk Edebiyatı.

İkinci ciltte ise şu konular yer almaktadır.

XVII. Asır,

Türk edebiyatı, Ortaasya Türk edebiyatı, Osmanlı türkçesi edebiyatı, Tefekkür edebiyatı, Halk edebiyatı, Tekke edebiyatı

XVIII. Asır,

Türk edebiyatı, Ortaasya türkçesi, Azeri ve Türkmen edebiyatı, Anadolu ve Balkanlar türkçesi edebiyatı, Tezkire

XIX. Asır,

Türk edebiyatı,

Avrupalı Türk edebiyatı, Tanzimat devri, Tanzimat edebiyatı, Tanzimat edebiyatının umumi vasıfları, Serveti Fûnun devri.

XX. Asır,

Türk edebiyatı, Millî edebiyat cereyanı, Dil milliyetçiliği, İlim ve fikir milliyetçiliği, Sanat ve şekil milliyetçiliği.

Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı

Şiir ve geçirdiği evreler, Nesir, Tiyatro, Makale, Muhasebe, Fıkra

AHMET KABAKLI VE TÜRK EDEBİYATI

Ahmet Kabaklı 'nın Hayatı :

1924 yılında Harput'da doğdu. İstanbul'a gelen Kabaklı, yüksek öğrenimini Edebiyat Fakültesi'nde yapmıştır (1948).

Diyarbakır Lisesi'nde (1948-1950) Edebiyat okutarak öğretmenlik hayatına başlayan Kabaklı, daha sonra Aydın Lisesi'nde

(1951-1956) öğretmenlik yapmış, bir yıl (1956-1957) Paris'te eğitim stajı gördükten sonra Çapa Eğitim Enstitüsü (1957-1969)

ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nda (1969-1972) öğretmenlik görevini sürdürmüştür. Kabaklı 1959 'da Ankara Hukuk

Fakültesi'ne yazılarak bu fakülteyi de bitirmiştir.

1968 'de "Son saat" gazetesinde çıkan "Yunus Emre" yazısı ve daha sonra "Hareket", "Bizim Türkiye", "Hisar" dergilerinde

yayınlanan şiir ve edebiyat araştırmaları ile yazı hayatına giren Kabaklı, 1956 'dan bu yana "Tercüman" gazetesinde fıkra

yazarı olarak devam etti.

Başlıca eserleri şunlardır; Picwik'in Maceraları (1962), Türk Edebiyatı (3 Cilt, 1962-1966), Müslüman Türkiye (1970), Mabed

ve Millet 81970), Mehmed Âkif (1970), Kültür Emperyalizmi (1971), Yunus Emre (1971), Mevlâna (1972).

Türk Edebiyatı :

Yazar kitabın yazılışı amacını şöyle açıklıyor: son otuz yıl, Türk toplumunun en çok değiştiği en hareketli bir devrine

rastlar. O nispette bol renkli düşünce ve sanat akımlarıyla, etki ve tepkilerle, yeniliklerle doludur. Yetişen sanatçılar

(genel kanaatin tersine) birbirlerine çok az benzerler. Üstelik bu otuz beş yıl içinde, en az iki kuşak değişmiş ve bunlar

"nesil kavgası" yapmışlardır. Ama bütün bu sanatçıların ne demek istedikleri, biçimde, üslûpta, mecazda neler yaptıkları

iyi anlatılmamış, belirtilmemiştir. Yapılan incelemeler varsa dergilerde kalmıştır.

İşte bu kitap “öncekiler” gibi, 1940 tan sonra gelişen “bugünkü” edebiyatımıza da geniş yer ayırıyor. Yetişen şair ve

yazıcıları, fikir ve sanat akımlarını tanıtıyor. Gençler ve yaşlılar, eski ve yeni edebiyatlar arasındaki kavşak

noktalarını ve ayrılma yerlerini, sebep ve ilkeleriyle bulup göstermeğe çalışıyor.

Nihayet bu kitap, ne sırf tarihi bilgiler ve lüzumsuz hayat hikâyeleriyle doldurulmuş, ne de yalnız metin açıklamalarına

harcanmıştır. Yazar ve şairleri, onlardan seçilmiş metinlerle birlikte ele almış ve kişileri anlatmak için sunduğu

görüşleri metinlerle desteklemiştir. Kişilerin “hayat”ları, kısaca ve ancak eserlerini açıklayan ölçüde verilmiş, (daha

önemli olan) karakterleri, fikirleri, üslûpları üzerinde durulmuştur.

Büyük sanatçılara (tabii olarak) daha geniş yer ayrılmış ve onlardan, fazla metin seçilmiştir. Bir edibin, kişiliğini ve

fikirlerini tanımadan eserlerinin ve eserleri bilinmeden kendisinin anlaşılamayacağı görüşü, esas tutulmuştur.

Eser üç cilt halinde düzenlenmiştir. Şu konuları ihtiva etmektedir.

I. Cilt :

Yeni bir bakış ve anlayış içinde folklor verimlerini, manzum ve nesir edebiyat tür ve şekillerini bir de üslup ve anlatım

konularını içine almaktadır. Bu bahisler hakkında genel bilgiler verildikten sonra, onları yaratan Türk ve dünya

sanatçıları Edebiyat Tarihi sırasınca ele alınmıştır. Söz gelişi “destan” türüne bakmak isteyenler, bu türün kural ve

özelliklerini, teşekkül ve amaçlarını vb. gördükten sonra ilk çağlardan günümüze kadar yazılı ve sözlü Türk ve Dünya

destanlarını zaman esprisi içinde tanımak imkânı bulacaklardır. “Roman, hikâye, deneme...vb.” başka türler, “üslûp” gibi

konular, “Romantizm, Sürrealizm vb.” gibi edebi akımlar da böyle incelenmiştir. Hepsinde tarih sırası gözetilmiş, Doğu ve

Batı örnekleriyle Milî Edebiyat verimleri karşılaştırılmıştır. Bu ciltteki “Türk Nesrinin Safhaları” bölümü ise, Orhun

Yazıtları’ndan bugüne kadar nesrimizin gelişmesini göstermektedir.

II. Cilt:

Destanlar çağından servetifûnun devrinin sonuna kadar (aşağı yukarı 1908) Türk edebiyatını içine almaktadır. İslâmlık

öncesi edebiyat – İslâmlık etkisinde: Divan, Halk ve Tekke Edebiyatları – Batı etkisinde : Tanzimat ve Servetifûnun

devirleri bu “eski” edebiyatın bölümlerini teşkil ediyor. Ancak her bölüm, birbirleriyle ilişkileri ve ayrılıkları

gösterilmiş olmakla birlikte bağımsız kitapçıklar gibi düşünülebilir. Sözgelışı;

Divan Edebiyatı, başlı başına bir “ünite” olarak alınmıştır. Divan şiirini Doğu kaynakları (Arap ve İran Edebiyatları)

biçim ve muhteva özellikleri: nazım şekli, kafiye anlayışı, dili, mecaz örgütleri, başlıca temaları, dünya görüşü,

mitolojya ve ilham kaynakları, ünlü timsal ve meseleleri vb. tetkik edilmiştir.

Daha sonra, yüzyıllar boyunca yetişen Divan şairleri, kendi asırları içinde incelenmiş ve bunların en büyükleri geniş

ölçülerde tanıtılmıştır. Bu metot, Halk, Tanzimat, Servetifûnun.... vb. bölümlerde de aynen uygulanmıştır.

III. Cilt :

1908 yılından 1940 ‘a kadar “Millî Edebiyat” ve 1940-1965 arası “Yeni Edebiyat” dönemlerini içine almaktadır. Her iki dönem

bağımsızca incelenmiştir. Fakat, bu yeni sanatların batı kaynaklarıyla, eski edebiyatlarla ve birbirleriyle olan benzerlik

ve ayrılıkları da gösterilmiştir. Özellikle bu dönemlerin politik ve sosyal olaylarınca, batıdan gelen ve bizde doğan sanat

akımlarına, fikir hareketlerine ve sanatçıların bu akımlar, değişmeler, fikirler karşısındaki tutumlarına önem verilmiştir.

1908 ‘den bu yana büyük ün yapmış şair ve yazıcılara ve onlardan seçilmiş parçalara bu ciltte hayli geniş yer ayrılmıştır.

1950 ‘den sonra beliren henüz taze şöhretler ise daha kısa olarak söz konusu edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

-BANARLI,Nihat Sâmi, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971,İki cilt.

-GÜNGÖR, Şeyma, “Nihat Sâmi Banarlı” İslam Ansiklopedisi,c.5, s.51-52

-KABAKLI, Ahmet, Türk Edebiyatı, Türkiye Yayınevi 1965,Üç cilt.

-KOCATÜRK, Vasfi Mahir,Türk Edebiyatı Tarihi(Başlangıçtan bugüne kadar Türk edebiyatının tarihi, tahlili ve tenkidi)
Edebiyat Yayınevi Ankara 1964.

-KÖPRÜLÜ,M. Fuad, Türk Edebiyatı Tarihi, Ötügen Neşriyat
2. Basım, 1980.

-LEVEND, Agâh Sırrı, Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi,3.Baskı, Ankara 1988.

-ÖZÖN, Mustafa Nihat, Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi, Maarif Matbaası, 1. Baskı, İstanbul 1941.

-TANPINAR, A. Hamdi, Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayınları,1942.

-TÜRK ANSİKLOPEDİSİ, Milli Eğitim Basımevi,21.cilt Ankara 1974,
26.cilt Ankara 1977, 30. Cilt Ankara 1981.

-ULÇUGÖR,İsmail, Agâh Sırrı Levend, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1982.